

ПИТАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

УДК 343.1

**ДО ПРОБЛЕМИ ПРОВАДЖЕННЯ У ВЕРХОВНОМУ СУДІ УКРАЇНИ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

Дроздов О. М.,

кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри кримінального процесу,
професор Інституту підготовки юридичних
кадрів для СБУ Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»,
м. Харків

Анотація: Статтю присвячено дослідженню проблем провадження у Верховному Суді України. Обґрунтовано екстраординарний характер провадження у Верховному Суді України. Сформульовано пропозиції щодо забезпечення доступу до Верховного Суду України у кримінальному провадженні.

Ключові слова: Верховний Суд України, провадження у Верховному Суді України, підстави для перегляду судових рішень Верховним Судом України, рішення Європейського суду з прав людини, неоднакове застосування закону.

Анотация: Статья посвящена исследованию проблем производства в Верховном Суде Украины. Обосновывается экстраординарный характер производства в Верховном Суде Украины. Сформулированы предложения по обеспечению доступа в Верховный Суд Украины в уголовном производстве.

Ключевые слова: Верховный Суд Украины, производство в Верховном Суде Украины, основания для пересмотра судебных решений Верховным Судом Украины, решения Европейского суда по правам человека, неодинаковое применение закона.

Annotation: The article investigates the problems of production in the Supreme Court of Ukraine. Substantiates the extraordinary nature of the proceeding in the Supreme Court of Ukraine. The proposals for access to the Supreme Court of Ukraine in criminal proceedings.

Key words: The Supreme Court of Ukraine, the production of the Supreme Court of Ukraine, the basis for the review of judicial decisions by the Supreme Court of Ukraine, the European Court of Human Rights, the unequal application of the law.

Одним із найважливіших завдань реформи кримінального процесу, що здійснюється в Україні та невід'ємним елементом верховенства права (ст. 8 КПК) і законності (ст. 9 КПК), як засад кримінального провадження є охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження.

Права та охоронювані законом інтереси особи в кримінальному провадженні повинні бути не тільки проголошені, а й бути реальними, а не ілюзорними, як неодноразово зазначалося у рішеннях Європейського суду з прав людини. Одним з істотних елементів системи їх забезпечення є судова практика, особливо, судова практика Верховного Суду України (далі – ВСУ). Така судова практика покликана здійснювати визначальний вплив на формування правильної судової практики нижчестоящих судів, а також слідчо-прокурорської практики. Адже, як зазначається у ч. 1 ст. 458 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) висновки ВСУ, викладені у його ухвалях, у випадках, передбачених у ч. 2 ст. 455 і ч. 2 ст. 456 КПК, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності відповідну норму закону, та для всіх судів України. На підтвердження цього цитую

Саме тому дослідження значення судової практики ВСУ у забезпеченні прав особи в кримінальному провадженні становить інтерес як в теоретичному, так і в практичному аспектах. При

цьому увагу зосередимо, перш за все, на питаннях наявності належного нормативного регулювання діяльності ВСУ у кримінальному провадженні.

Проблеми нормативного визначення правового статусу ВСУ досліджувалися у працях В. Бринцева, В. Городовенка, Ю. Грошевого, А. Лужанського, Д. Луспеника, О. Колтунової, В. Комарова, О. Кривко, В. Маляренко, І. Назарова, В. Нора, Я. Романюка, М. Руденка, А. Селіванова, В. Сердюка, О. Ткачука, А. Яреми та ін.

Перш за все зазначимо, що провадження у ВСУ є виключним (екстраординарним) різновидом судових проваджень з перегляду судових рішень у кримінальному процесі.

Згідно зі ст. 125 Конституції України та ст. 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» ВСУ є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції. З огляду на конституційний статус ВСУ реалізація ним повноважень щодо перегляду судових рішень з означених підстав посідає особливе місце у механізмі гарантій права на справедливий судовий розгляд. Як слушно зазначає В. Сердюк, розвиваючи концепцію єдності судової влади, що на вершині судової ієрархії має бути «сильний» ВСУ, основним призначенням якого є забезпечення процесуальної й організаційної єдності в діяльності судів загальної юрисдикції та органів, що належать до структури судової влади.

Відповідно до ст. 445 КПК ВСУ повноважний переглядати судові рішення, що набрали законної сили, з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм закону України про кримінальну відповідальність щодо

подібних суспільно небезпечних діянь (крім питань призначення покарання, звільнення від покарання та від кримінальної відповідальності), що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень та встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом

Загалом, наведені положення відповідають вимогам міжнародних договорів України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України. А саме, за п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – КЗПЛ) кожен при вирішенні питання щодо прав та обов'язків має право на справедливий і відкритий розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, визначеним законом. На розвиток наведеного положення Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у рішенні від 25.02.1993 р. по справі «Добертен проти Франції» зазначив, що за п. 1 ст. 6 КЗПЛ держави – учасниці Ради Європи повинні організувати свою судову систему у такий спосіб, щоб їх суди і трибунали виконували кожен свою функцію, притаманну їм.

Крім того, у справі «Пономарьов проти України» ЄСПЛ наголосив, що «право на справедливий судовий розгляд, яке гарантовано п. 1 ст. 6 КЗПЛ, має розумітися у світлі преамбули КЗПЛ, у відповідній частині якої зазначено, що верховенство права є спільною спадщиною Високих Договірних Сторін. Одним з фундаментальних аспектів верховенства права є принцип правової визначеності, який передбачає повагу до принципу *res judicata* – принципу остаточності рішень суду. Цей принцип закріплює, що жодна зі сторін не має права вимагати перегляду остаточного та обов'язкового рішення суду просто тому, що вона має на меті добитися нового слухання справи та нового її вирішення» (п. 40 мотивувальної частини рішення від 3.04.2008 р.).

В свою чергу Конституційний Суд України (далі – КСУ) у рішенні від 2.11.2004 р. № 15-рп/2004 акцентував: «Верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо» (абз. 2 підп. 4.1 п. 4 мотивувальної частини).

У справі ж «Сокурєнко і Стригун проти України» ЄСПЛ зазначив, що ст. 6 Конвенції не зобов'язує держав – учасників Конвенції створювати апеляційні чи касаційні суди. Однак там, де такі суди існують, необхідно дотримуватись гарантій, визначених у ст. 6 (п. 22 мотивувальної частини рішення від 20.07.2006 р.). Відповідно до принципу верховенства права питання розподілу правосудних повноважень між ВСУ та вищими судами, визначення стадій судочинства та форм провадження мають бути підпорядковані гарантіям права кожної людини на справедливий суд.

Тому саме на ВСУ покладено завдання забезпечити однакове застосування судом касаційної інстанції, яким є ВССУ, закону України про кримінальну відповідальність і таким чином

гарантувати єдність судової практики при застосуванні норм матеріального права. Впровадження в КПК такої процедури, як перегляд рішень суду касаційної інстанції ВСУ, є особливою формою їх ревізії з тим, щоб зберегти єдність судової практики і не допустити існування різних судових рішень у подібних суспільно небезпечних діяннях.

Екстраординарність (лат. *extraordinarius* від *extra* поза і *ordo* ряд, порядок; надзвичайний, винятковий, надзвичайний) провадження у ВСУ характеризується наступними рисами. По-перше, в даному виді провадження, на відміну від провадження в суді апеляційної інстанції, ВСУ переглядає лише судові рішення, що набрали законної сили.

По-друге, специфікою предмета перегляду судових рішень ВСУ є перевірка правильності висновків та правової позиції касаційного суду в оскаржуваному рішенні.

По-третє, провадження у ВСУ допускається виключно за наявності підстав встановлених 445 КПК: 1) неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм закону України про кримінальну відповідальність (Кримінальний кодекс України (далі – КК) та закон України про кримінальні проступки) щодо подібних суспільно небезпечних діянь (крім питань призначення покарання, звільнення від покарання та від кримінальної відповідальності), що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень; 2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом. Зауважимо, що Комітет міністрів Ради Європи рекомендував державам – учасникам КЗПЛ прийняти закони, якими врегулювати порядок перегляду справ і відновлення провадження справ на внутрішньодержавному рівні у зв'язку з рішеннями ЄСПЛ. (Рекомендація № К (2000). Вона ґрунтується на рішенні ЄСПЛ від 31 жовтня 1995 р. у справі «Папаміхалопулос проти Греції», згідно з яким суд, визнавши порушення прав людини, робить репарацію за наслідками такого порушення таким чином, щоб, наскільки це можливо, відновити становище, що мало місце до такого порушення. У такий спосіб ЄСПЛ висловив широко відомий принцип міжнародного права *restitutio in integrum* (відновлення в попередніх правах) для особи.

По-четверте, процедура перегляду судових рішень, яка визначена у гл. 33 КПК складається з двох етапів: 1) провадження у Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) щодо вирішення питання про допуск справи до провадження у ВСУ; 2) розгляд справи у ВСУ.

По-п'яте, розглядаючи питання про можливість встановлення законодавцем інших форм оскарження рішень судів загальної юрисдикції, крім тих, що встановлені в п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції України як засади судочинства – апеляційне і касаційне оскарження, КСУ у рішенні від 11.03.2010 р. по справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», які містяться у ст. 125, 129 Конституції України, дійшов висновку,

що за своїм змістом це конституційне положення не містить вичерпного переліку форм оскарження рішень судів загальної юрисдикції. Приписом п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції України визначено «забезпечення ... касаційного оскарження рішення суду» лише як одну з основних засад судочинства, а ч. 4 цієї статті передбачено, що законом можуть бути визначені також інші засади судочинства в судах окремих судових юрисдикцій. Отже, законодавцем можуть бути передбачені у законах про судоустрій та судочинство й інші форми оскарження та перегляду рішень судів загальної юрисдикції (п. 3.5. мотивувальної частини). Таким чином КСУ визнав екстраординарність провадження у ВСУ.

Далі розглянемо низку проблем, які виникають на практиці під час провадження у ВСУ.

Перш за все, необхідно звернути увагу на те, що відповідно до ст. 449 КПК заява про перегляд судових рішень подається до ВСУ через ВССУ, який перевіряє її на предмет відповідності вимогам ст. 448 і 449 КПК і за результатами такої перевірки постановляє ухвалу про допуск справи до провадження або відмову у такому допуску. Отже, можливість перегляду ВСУ судових рішень у кримінальних справах залежить від вирішення ВССУ питання про допуск справи до провадження у ВСУ. Вважаю, що такий законодавчий підхід значною мірою обмежує доступ до ВСУ, як найвищого судового органу у системі судів загальної юрисдикції (ст. 125 Конституції України).

Крім того, слід зазначити, що норми ст. 450 і 451 КПК при вирішенні питань про допуск кримінальної справи до провадження у ВСУ не містять у собі чіткого визначення щодо предмета судового дослідження. Це подекуди призводить до того, що ВССУ, відмовляючи заявникам у допуску справи до провадження у ВСУ, вирішує ті питання, які вирішуються ВСУ при розгляді заяви по суті. Зокрема, ВССУ, вирішуючи питання про допуск справи до провадження у ВСУ, робить висновок про те, що з наведених копій судових рішень не вбачається неоднакового застосування норм матеріального закону. Проте на нашу думку, наведене може свідчать про не завжди правильне розуміння ВССУ предмета судового дослідження. Ним, враховуючи вимоги статей 448 і 449 КПК, має бути питання про те, чи додержані заявником вимоги до заяви. Юридичне обґрунтування заявника у цьому випадку має досліджуватися лише на предмет його наявності, а не змісту, оскільки питання про неоднакове застосування норм матеріального права як і питання правильності висновків, суджень, тверджень, правової позиції заявника є предметом розгляду виключно у ВСУ. Саме тому законодавцем передбачена можливість не тільки задоволення відповідної заяви, але й відмови у задоволенні з наведенням відповідних мотивів.

Також у разі, коли за результатами розгляду питання про допуск справи до провадження з підстав, передбачених п. 2 ч. 1 ст. 445 КПК, буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм процесуального права, ВССУ зобов'язаний: постановити ухвалу про відкриття провадження у справі; вирішити питання про необхідність витребування справи. Така справа

розглядається колегією у складі п'яти суддів ВССУ за правилами, встановленими для перегляду справ у касаційному порядку. Уявляється, якщо буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм матеріального та процесуального права, ВССУ зобов'язаний постановити мотивовану ухвалу про допуск справи до провадження у ВСУ. В іншому разі, якщо за результатами розгляду питання про допуск справи до провадження з підстави, передбаченої п. 2 ч. 1 ст. 445 КПК, буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм матеріального та процесуального права, ВССУ постановляючи ухвалу про відкриття провадження у справі та вирішуючи питання про необхідність витребування справи, тим самим позбавляє ВСУ наданих йому законом повноважень щодо перегляду судових рішень з підстави, передбаченої п. 2 ч. 1 ст. 445 КПК. Адже саме ВСУ уповноважений законом переглядати судові рішення, якщо буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм матеріального права. Крім того ВССУ постановляючи ухвалу про відкриття провадження у справі з підстави, передбаченої п. 2 ч. 1 ст. 445 КПК, коли буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм матеріального та процесуального права, та вирішуючи питання про необхідність витребування справи, фактично позбавляє особу на користь якої ухвалено рішення ЄСПЛ на доступ до ВСУ. Утім зазначена проблема повинна бути вирішена на законодавчому рівні.

Статтею 452 КПК передбачено низку процесуальних дій судді-доповідача ВСУ справи у зв'язку з переглядом справи. Ними є, зокрема має доручення відповідним фахівцям Науково-консультативної ради при ВСУ підготувати науковий висновок щодо норми закону України про кримінальну відповідальність, яка неоднаково застосована судом касаційної інстанції щодо подібних суспільно небезпечних діянь. Водночас питання щодо підготовки наукового висновку вирішується по-різному. Певною мірою наявність наукових висновків не в усіх кримінальних справах можна пояснити тим, що питання неоднакового застосування норм закону України про кримінальну відповідальність не завжди вимагає позиції науковців з огляду на предмет судового дослідження та його специфіку – зіставлення, порівняння судових рішень касаційної інстанції, в яких одні й ті самі норми закону України про кримінальну відповідальність у подібних суспільно небезпечних діяннях застосовані по-різному. Однак наукової позиції вимагають ті питання правозастосування, вирішення яких має відбуватися не тільки шляхом зіставлення, порівняння наведених судових рішень, а й потребує комплексного, системного аналізу законодавства. Адже питання, наприклад, взаємозв'язку норм Загальної та Особливої частини КК є питанням, вирішення якого має не тільки суто практичне значення, а й певну теоретичну складову, оскільки взаємозв'язок норм цих частин КК має також науково-методологічне значення.

Процедурні питання розгляду справи у ВСУ визначені у статті 453 КПК. Ключовим тут виступає питання про предмет судового дослідження. Аналіз норм кримінального процесуального законодавства дає змогу дійти висновку, що предметом судового дослідження є питання про неоднакове застосування норм матеріального права, а саме норми закону України про кримінальну відповідальність. Ним, відповідно, окреслюються й межі судового дослідження – обставини, за яких було постановлено судові рішення, що оскаржується, та аналогічні обставини, за яких було постановлено судові рішення, надане для порівняння.

Термін «неоднакове застосування законодавства» є досить складним у розумінні й вимагає ретельного дослідження не тільки самої юридичної кваліфікації, але й дослідження обставин, за яких касаційний суд прийняв відповідне рішення.

Неоднакове застосування одних і тих самих норм закону України про кримінальну відповідальність. – це різне, відмінне, несхоже тлумачення, розуміння точного змісту (суті) норми даного закону.

Неоднакове застосування одних і тих самих норм кримінального закону полягає, зокрема: 1) у різному тлумаченні судом (судами) касаційної інстанції змісту і сутності норм закону України про кримінальну відповідальність, що призвело до різних висновків про кваліфікацію суспільно небезпечного діяння, про наявність чи відсутність складу злочину; 2) у різному застосуванні правил конкуренції правових норм при вирішенні колізій між ними з урахуванням юридичної сили цих правових норм, а також їх дії у часі, просторі та за колом осіб, тобто різне незастосування закону України про кримінальну відповідальність, який підлягав застосуванню; 3) у різному визначенні предмета регулювання правових норм, зокрема, застосуванні різних правових норм для регулювання одних і тих самих правовідносин або поширенні дії норми на певні правовідносини в одних випадках і незастосуванні цієї самої норми до аналогічних відносин в інших випадках, тобто різне застосування кримінального закону, який не підлягав застосуванню.

В свою чергу, правильність застосування норми закону про кримінальну відповідальність (кваліфікація злочину) полягає у точності (адекватності) розуміння (визначення, тлумачення) змісту конкретної норми, дійсності (об'єктивності) фактичних обставин певного суспільно небезпечного діяння та встановленні й визначенні співвідношення між фактичними ознаками суспільно небезпечного діяння та ознаками складу злочину, передбаченими відповідною нормою.

Подібними суспільно небезпечними діяннями належить розуміти два і більше (не менше двох) різні, але схожі між собою суспільно небезпечні діяння, тобто такі суспільно небезпечні діяння, які мають спільні риси, ознаки (схожі за суб'єктивним складом, за об'єктивною стороною, формою вини, наслідками тощо).

Враховуючи наведене, можна зробити висновок, що фактичні обставини справи, судові рішення в якій переглядаються, є своєрідним критерієм оцінки правильності юридичної кваліфікації, яка

досліджується у контексті питання про те, чи мало місце неоднакове застосування судом касаційної інстанції норм закону України про кримінальну відповідальність.

Другою підставою для перегляду судових рішень ВСУ є встановлення і визнання міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, що з боку України було допущено порушення міжнародних зобов'язань при розгляді конкретної кримінальної справи судом (п. 2 ч. 1 ст. 445 КПК). Це положення покладає на ВСУ відповідальність за виконання судових рішень міжнародних судових установ, особливо ЄСПЛ, з метою забезпечення дотримання законних прав і свобод людини і спрямування судової практики.

Зазначимо, що КЗПЛ займає особливе місце серед міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана ВР України. Відповідно до положень ЗУ від 17.07.1997 р. «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» з моменту приєднання до КЗПЛ Україна взяла на себе низку зобов'язань у сфері захисту прав людини. Частиною таких зобов'язань, відповідно до статей 32, 46 КЗПЛ, є визнання Україною юрисдикції ЄСПЛ, яка поширюється на всі питання тлумачення і застосування КЗПЛ та протоколів до неї, а також виконання остаточних рішень у справах проти України.

Практика ухвалення ЄСПЛ рішень проти України, в яких констатуються порушення прав людини, у більшості випадків встановлює зобов'язання держави щодо виплати відшкодування заявнику (Стягувачу) за порушення його прав та основоположних свобод. Таким чином, виконання рішення ЄСПЛ зводиться як правило до грошової компенсації. Проте, в практиці розгляду ЄСПЛ справ проти України непоодинокі випадки ухвалення рішень, що містять констатацію порушення прав людини у кримінальному судочинстві у матеріальному та/або процесуальному аспектах. У зазначених випадках, відповідно до ч. 1 ст. 10 ЗУ від 23.02.2006 р. «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», в процесі виконання рішення ЄСПЛ, винесеного проти України, з метою забезпечення відновлення порушених прав Стягувача, крім виплати відшкодування, можуть вживатися додаткові заходи індивідуального характеру. Згідно з п. «а» ч. 2 ст. 10 цього Закону основним таким заходом є забезпечення відновлення настільки, наскільки це можливо, попереднього юридичного стану, який Стягувач мав до порушення Конвенції (*restitutio in integrum*). Відновлення попереднього юридичного стану Стягувача здійснюються, зокрема, шляхом повторного розгляду справи судом, включаючи відновлення провадження у справі. Таким чином перегляд судових рішень ВСУ на підставі встановлення ЄСПЛ порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, виступає у кримінальному судочинстві іманентною складовою механізму реалізації додаткових заходів індивідуального характеру, які вживаються з метою забезпечення відновлення порушених прав особи.

Уявляється, що у ст. 445 КПК не повною мірою розкрито законотворчий потенціал ст. 55 Конституції України, якою встановлено, що кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Адже такі міжнародні організації, членом або учасником яких є Україна, як Комітет ООН з прав людини¹, Комітет ООН проти катувань², Комітет ООН з ліквідації расової дискримінації³, Комітет ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок⁴ тощо теж приймають за зверненнями громадян рішення в яких констатується порушення Україною положень відповідних міжнародних актів. Тому в КПК доцільно зазначити в якості підстави для перегляду судових рішень ВСУ встановлення органом міжнародної організації, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

Ще однією проблемою з якою на практиці стикається ВСУ є реалізація ним положень ст. 455 КПК щодо ухвалення нового судового рішення. Так, встановивши незаконність рішення суду касаційної інстанції, – яким чином ВСУ зможе прийняти нове судові рішення? Адже, якщо фактичні обставини справи і досліджуються, то лише у площині дослідження головного питання: чи мало місце неоднакове застосування відповідного закону.

Зрештою, взагалі не повною мірою вирішеним залишається питання щодо процесуальних рішень, постановлених місцевими та апеляційними судами. Адже відповідно до ч. 3 ст. 455 КПК якщо судові рішення у справі переглядається з підстави, передбаченої п. 2 ч. 1 ст. 445 КПК, ВСУ скасовує оскаржуване рішення повністю або частково і має право ухвалити *нове судові рішення* (курсив автора) або направити справу на новий розгляд *до суду, який виніс оскаржуване рішення*. Утім, якщо ВСУ встановить, що судові рішення у справі, яка переглядається з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 445 КПК, є незаконним, він скасовує його повністю чи частково, змінює його і *ухвалює нове судові рішення* або *направляє справу на новий розгляд до суду касаційної інстанції* (ч. 2 ст. 455 КПК). Водночас на практиці може виникнути ситуація, коли суд касаційної інстанції залишив без зміни рішення нижчестоящих судів помилково, що було встановлено при перегляді справи ВСУ. При цьому

може бути скасовано відповідно до ч. 2 ст. 455 КПК тільки рішення суду касаційної інстанції. За таких обставин винесення нового судового рішення ВСУ стає неможливим без скасування рішень нижчестоящих судів.

Ці та інші проблеми які виникають під час провадження у ВСУ потребують свого наукового осмислення та вирішення на законодавчому рівні.

ПРИМІТКИ

1. Комітет ООН з прав людини, створений на підставі резолюції Генеральної асамблеї ООН 2200А (XXI) від 16.12.1966 р., що уповноважений приймати та розглядати повідомлення від осіб чи груп осіб про порушення прав, передбачених Міжнародним пактом про громадянські та політичні права 1966 р., відповідно до ст. 1 Факультативного протоколу до цього пакту, визнаного Постановою Верховної Ради УРСР від 25.12.1990 р. «Про приєднання Української Радянської Соціалістичної республіки до Факультативного протоколу до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права».

2. Комітет ООН проти катувань, створений згідно з Конвенцією ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поведінки і покарання 1984 р., визнаною Указом Президії Верховної Ради УРСР від 26.01.1987 р., що є чинним на території України відповідно до Закону України «Про правонаступництво України» від 12.09.1991 р., та Закону України «Про зняття застережень України до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання» від 05.11.1998 р. Україна повністю визнала на своїй території дію ст. 22 цієї Конвенції щодо визнання компетенції Комітету проти катувань одержувати та розглядати індивідуальні скарги осіб на порушення прав, передбачених Конвенцією.

3. Комітет ООН з ліквідації расової дискримінації, уповноважений приймати та розглядати повідомлення від осіб чи груп осіб щодо порушення прав, передбачених Міжнародною конвенцією про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1966 року, відповідно до ст. 14 цієї Конвенції. Конвенція набула чинності для УРСР 07.04.1969 р. та діє на території України відповідно до положень Закону України «Про правонаступництво України» від 12.09.1991 р.

4. Комітет ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок, уповноважений приймати та розглядати повідомлення від осіб чи груп осіб про порушення прав, передбачених Конвенцією про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок, відповідно до ст. ст. 1 та 2 Факультативного протоколу до цієї Конвенції, ратифікованого Законом України «Про ратифікацію «Факультативного протоколу до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок» від 05.06.2003 р.